

Meta-Analysis of Poverty Studies in Iran (from 2001 to 2021)

Mohammad Amirpanahi

Assistant Professor of Sociology, Faculty
of Social Sciences, Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran

Fatemeh Namian *

MA of Sociology, Faculty of Social
Sciences, Allameh Tabataba'i University,
Tehran, Iran

Abstract

The basic challenge of poverty reduction policies in Iran is to present a true and real picture of this phenomenon. Although many studies have been conducted in the field of poverty, most of the studies have been isolated, diverse and unrelated, and often concentrated on the field of economics. It makes it difficult to consider poverty in other dimensions. Due to the importance of understanding poverty and verifying the studies done, this study seeks for a comprehensive understanding of the phenomenon of poverty using meta-analysis and the study seeks to answer the question of what are the general factors affecting poverty and what are the shortcomings of poverty studies. The statistical population was 45 studies between the 2001-2021, of which 32 studies were selected based on sampling criteria. The findings of the research show that the studies of poverty in Iran are mainly focused on the field of economics and are descriptive, scattered, isolated and lack synergy. Even where they have focused on the causes of poverty, they are based on non-structural factors of poverty rather than deep structure of variables. These causes are: inflation, unemployment, lack of skills, economic capital, gender, dependency burden, social capital and education.

Keywords: Poverty, Meta-analysis, Economic Analysis of Poverty, Sociology of Poverty.

* Corresponding Author: f.namian76@yahoo.com

How to Cite: Amirpanahi. M., Namian. F. (2022). Meta-Analysis of Poverty Studies in Iran (from 2001 to 2021), *Quarterly Journal of Social sciences*, 29(97), 81 -116.

1. Introduction

Despite the increase in the amount of wealth at the global level, the growth and development of countries, the improvement of people's welfare and the change in lifestyles compared to the distant past, we see that poverty is increasing in different dimensions and levels, and among these countries like Iran, they are facing more challenges in this field. For this reason, in different periods of time, governments and international active organizations in the field of poverty and reducing inequalities have put policies and actions that they can reduce the harmful social, political and economic effects. In Iran, different governments have also tried to put poverty alleviation policies on the agenda. However, dealing with the problem of poverty and reducing economic gaps in a policy-oriented manner requires accurate information and efficient and comprehensive research. Despite the fact that there have been quite a lot of researches in the field of poverty in Iran, it seems that the results obtained from them have not been able to help in the field of poverty policy and implementation of programs. Probably, one of the important reasons for this is dispersion, isolation, concentration in one scientific field (especially economics) and lack of uniformity of research results in various scientific fields (economic, sociological, psychological, etc.). It is not unreasonable to say that one of the factors preventing theoretical progress in this field is these defects. Considering these shortcomings, this research tries to examine the researches carried out in the field of poverty, the most important factors affecting this phenomenon, the size of the effect of the factors and the basic issues arising from such a view (that is, going to the factors of poverty and the size of the effect of the variables) to be discussed and analyzed in poverty studies.

Research Question(s)

What are the determinants of poverty in the conducted researches?

What are the basic shortcomings of research related to poverty?

2. Literature Review

In relation to the theories explaining poverty, the important point is that they are very diverse and include a wide range of theories that start from the individual and micro level to the middle and macro level theories. In addition, each of the approaches has been the center of attention of poverty researchers in certain periods. Considering this amount of dispersion and breadth of theories and ideas in the field of poverty, it is difficult to present a single classification of theories. Here, we try to present a relatively comprehensive classification of poverty theories presented by David Brady (2019). Based on this, he classifies the explainers of poverty in three broader levels of theories: behavioral theories, structural theories and political

theories. This classification clearly shows that explaining the problem of poverty needs to go beyond purely economic approaches and highlights the importance of the sociological approach to understanding the problem of poverty. In addition, these theories focus on the structural and root causes of poverty (for example, power relations, resource distribution structure, etc.); A problem that is less considered in economic, managerial or psychological studies of poverty. What is emphasized in the present article is the lack of explanation of poverty research and poverty in sociological studies and the predominance of economic studies about the phenomenon of poverty. The design of structural, political and behavioral theoretical approaches has been made on the basis that they are more related to the idea of the present article and support the idea that poverty studies need to understand the different levels of the causes of poverty as well as the lack of dispersion and exploitation of each other's results. In these theories, the understanding and explanation of the problem of poverty starts from the level of behavior and continues to the structural levels.

3. Methodology

The present research method is meta-analysis. In this method, researchers have done statistical analysis using quantitative research findings. Among more than 45 research and descriptive studies on the factors influencing poverty, 32 research documents that had the basic criteria for conducting meta-analysis such as correlation coefficient, significance level and specific sample size were selected. It should be noted that in this research, the research statistics were converted into the r index using Hunter and Schmidt's approach, because the mentioned index is mostly used for cases where researchers have described the relationship between two variables, and the main condition is the use of indices. Cohen's interpretation system was used to interpret the results.

4. Conclusion

In this article, the researches on poverty were examined, according to the results, a larger share of the researches related to the field of economy (28.12 percent) and then rural development (15.63 percent). The share of sociological studies is only 12.50%. In addition, these researches are mainly focused on measuring poverty (especially in economic research) and also identifying factors affecting poverty. The empirical findings of the research show that the variables of marriage, age, infrastructure, natural factors and social relations had the least effect in explaining the problem of poverty and the most effect was related to inflation, government support and unemployment. Other variables (employment status, education, social capital, economic capital, income-salary, burden of care, lack of professional

skills) have been moderately effective in explaining poverty. Therefore, considering the above, we can point out some basic issues about poverty research.

- The first issue is the predominance of the economic approach and the insignificance of sociological research.

- The second problem is lack of attention to structural and root issues in explaining poverty

- The third issue is non-explanatory or less explanatory researches and predominance of descriptive view.

- The fourth problem of dispersion, individuality, repetition and lack of connection between researches.

فرا تحلیل مطالعات فقر در ایران (از سال ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۰)

استادیار جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

محمد امیر پناهی

کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

فاطمه نامیان*

چکیده

چالش اساسی سیاست‌گذاری کاهش فقر در کشور، ارائه تصویر درست و واقعی از این پدیده است. با آنکه مطالعات زیادی در زمینه فقر انجام شده اما عمده مطالعات منفرد، متنوع و بدون ارتباط باهم و بعضاً متمرکز در یک حوزه علمی (اقتصاد) بوده است که امکان در نظر آوردن فقر در ابعاد مختلف را با دشواری مواجه می‌کند. با توجه به اهمیت شناخت فقر و تدقیق پژوهش‌های صورت گرفته، پژوهش حاضر با استفاده از روش فراتحلیل به دنبال فهم جامع از پدیده فقر است و در پی پاسخ به این سؤال است که عوامل اجمالی مؤثر بر فقر کدام‌اند و کاستی‌های مطالعات فقر چیست‌اند. جامعه آماری ۴۵ مطالعه بین سال‌های ۱۳۸۰-۱۴۰۰ است که ۳۲ مطالعه به‌عنوان نمونه بر اساس داشتن شرایط لازم انتخاب شده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد مطالعات فقر در ایران عمدتاً با تمرکز بر حوزه اقتصاد انجام شده و توصیفی، پراکنده، منفرد و فاقد ارتباط با یکدیگرند. آنجا هم که بر علل فقر متمرکز شده‌اند به سراغ عوامل غیرساختاری فقر و اندازه‌گیری اثر متغیرهای فقر رفته‌اند که به‌نوعی گویای بدیهی‌انگاری علت‌یابی فقر و تمرکز بر عللی است که خود معلول مسائل ساختاری و ریشه‌ای‌ترند. این علل عبارت‌اند: تورم، وضع بیکاری، عدم مهارت، سرمایه اقتصادی، جنسیت، بارتکفل، سرمایه اجتماعی، تحصیلات.

کلیدواژه‌ها: فقر، فراتحلیل، تحلیل اقتصادی فقر، جامعه‌شناسی فقر.

طرح مسئله

فقر از جمله آسیب‌های اجتماعی است که همواره دولت‌ها را چالش‌های زیادی مواجه می‌کنند. با وجود افزایش حجم ثروت در سطح جهانی، رشد و توسعه کشورها، بهبود سطح رفاه مردم و تغییر سبک‌های زندگی نسبت به گذشته‌های دور باز شاهد آن هستیم که فقر در ابعاد و سطوح مختلف در حال افزایش است و در این میان کشورهای نظیر ایران به‌مراتب با چالش‌های بیشتری در این زمینه روبه‌رو هستند. به همین دلیل در دوره‌های زمانی مختلف دولت‌ها و مجامع بین‌المللی فعال در زمینه فقر و کاهش نابرابری‌ها، سیاست‌ها و اقداماتی را (که البته همیشه هم لزوماً موفقیت‌آمیز نبوده است) در دستور کار قرار داده و می‌دهند تا بتوانند آثار زیان‌بار اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن را مدیریت نمایند. در ایران نیز بعد از وقوع رخداد‌های بین‌المللی از جمله تحریم‌های اقتصادی و مشکلات ساختاری اقتصاد در کشور، شاهد نوسانات شدید اقتصادی بوده‌ایم که فقر بیشتری را در جامعه دامن زده است. دولت‌های مختلف نیز تلاش کرده‌اند سیاست‌های فقرزدایی را در دستور کار قرار دهند؛ اما مواجه سیاست‌گذاران با مسئله فقر و کاهش شکاف‌های اقتصادی نیازمند اطلاعات دقیق و پژوهش‌های کارآمد و جامع‌نگر در باب آن است. با وجود آنکه در ایران پژوهش‌های نسبتاً زیادی در حوزه فقر صورت گرفته است اما به نظر می‌رسد نتایج حاصل از آن‌ها نتوانسته است کمک درخوری به حوزه سیاست‌گذاری فقر و اجرای برنامه‌ها بنماید. شاید یکی از دلایل مهم این امر پراکندگی، منفرد بودن، تمرکز در یک حوزه علمی (به‌ویژه اقتصاد) و عدم یکسان‌سازی نتایج پژوهش‌ها در حوزه‌های گوناگون علمی (اقتصادی، جامعه‌شناختی، روان‌شناختی و...) باشد. بیراهه نیست اگر گفته شود یکی از عوامل بازدارنده پیشرفت نظری در این زمینه همین نقص باشد. به‌علاوه تحقیقات فقر اغلب بر ادعاهای توصیفی یا هنجاری بدون توضیح علل فقر تمرکز می‌کنند (Desmond & Western, 2018:2). اگرچه تحقیقات فقر در کشورهای مختلف در چندین رشته صورت می‌گیرد، اما پیوندها و گفتگوهای بین‌رشته‌ای و بین‌المللی بسیار کم است (Brady & Burton, 2016:89). این مسائل در

مورد تحقیقات فقر در ایران نیز به مراتب بیشتری وجود دارد. مطالعات منفرد و بدون ارتباط باهم و بعضاً متمرکز در حوزه علم اقتصاد امکان در نظر آوردن فقر در ابعاد مختلف آن را با دشواری مواجه می‌کند. به علاوه با فقدان رویکرد جامع‌نگر و غیر بخشی که بتواند فقر را در کلیت جامعه در نظر آورد مواجهیم. محققان فقر اغلب متمرکز بر تنها یک یا مواردی معدود هستند و آن را برای تعمیم فراتر از مورد مطالعه در دستور کار قرار می‌دهند؛ بنابراین پیشرفت نظری برای درک فقر محدود است. فقدان تئوری نیز مانع از درک این موضوع می‌شود که بتوان به درستی تشخیص داد که محققان فقر در چه چیزی مشترک یا متفاوت هستند، توضیح‌های بدیل کدام‌اند و در کجاها ایده جدیدی خلق می‌شود. به همین دلیل در بسیاری از موارد محققان چرخ را دوباره اختراع می‌کنند و این مسئله را نادیده می‌گیرند که چگونه کار آن‌ها در ارتباط با تحقیقات دیگران ساخته می‌شود. برای رفع این نقیصه شاید یکی از ابزارها فراتحلیل^۱ باشد. فراتحلیل یکی از این روش‌هاست. فراتحلیل یکی از روش‌های توصیفی است که پژوهش‌های انجام‌شده را ارزیابی می‌کند و از تحلیل آماری نتایج بسیاری از مطالعات و تحقیقات منفرد در حوزه‌ای معین (در اینجا موضوع فقر) باهدف ترکیب و یکپارچه‌سازی یافته‌های حاصله که بتواند دیدی نسبتاً منسجم از علل و عوامل آن پدیده و نیز میزان اثرگذاری هر یک از پارامترها ارائه کند، بهره می‌برد. با توجه به اهمیت موضوع، ضرورت استفاده از روش فراتحلیل در مطالعات فقر به منظور یکدست کردن نتایج مطالعات صورت گرفته و هم سو کردن مفاهیم مورد استفاده در مطالعات انجام‌شده به منظور شناسایی خلأها و کاستی‌های این حوزه مطالعاتی احساس می‌شود. تلاش خواهد شد با بررسی پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه فقر مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر این پدیده، اندازه اثر عوامل و مسائل اساسی برآمده از چنین نگاهی (یعنی رفتن به سراغ عوامل فقر و اندازه اثر متغیرها) در پژوهش‌های فقر مورد بحث و تحلیل قرار گیرد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

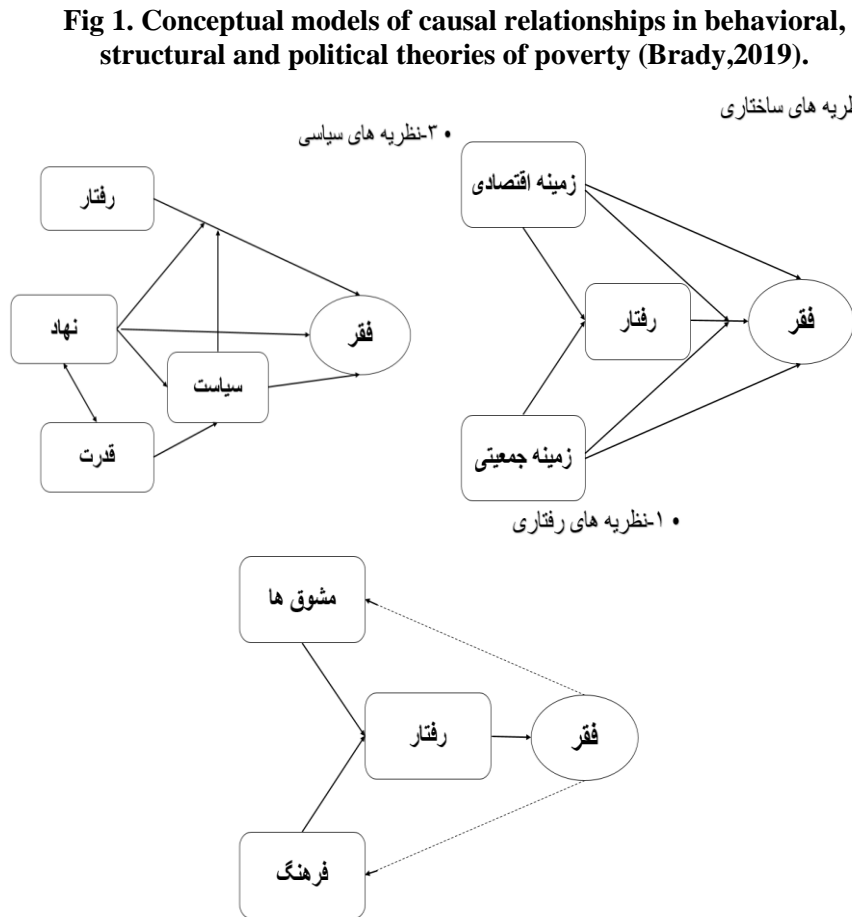
در زمینه فراتحلیل فقر مطالعات نسبتاً کمی انجام شده است. در پژوهش محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، یکی از مهم‌ترین چالش‌های جدی بر سر راه ساختار سیاسی اجتماعی دولت‌ها، تعریف فقر است و همیشه بر سر این مسئله که فقر چیست، کشمکش وجود داشته است. طالب و همکاران (۱۳۸۹) نیز در زمینه فراتحلیل مطالعات فقر روستائی به دنبال بررسی این مسئله بودند که رویکرد غالب و متغیرهای اصلی در پژوهش‌های این حوزه چیست و از چه موضوعاتی غفلت شده است. جهان اصلی (۲۰۰۸) در مطالعه خود نشان می‌دهند فقر با افزایش خطر مرگ‌ومیر کودکان به‌ویژه در اولین سال‌های زندگی خویشتن همراه است و این پدیده به‌ویژه در میان زنان بی‌سواد بسیار شایع‌تر است. بینوس (۲۰۰۶) نیز تأکید می‌کند که بین اعتبارات خرد و امنیت غذایی، درآمدی و رفاه اجتماعی تأثیر مثبتی وجود دارد. پژوهش حاضر تلاش می‌کند پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه فقر در بازه زمانی دهه ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۰ را مورد بررسی قرار دهد و ضمن پرداختن به عوامل اثرگذار و نیز اندازه اثر آن‌ها بر فقر به چالش‌های اساسی غلبه این نگاه و رویکرد در پژوهش‌های فقر پردازد؛ بنابراین تمایز این پژوهش با سایر پژوهش‌ها هم در شناسایی اندازه اثر متغیرهاست و هم آنکه مسائلی را به بحث و بررسی می‌گذارد که برآمده از غالب شدن چنین رویکردی در مطالعات فقر است.

در ارتباط با نظریات تبیین‌کننده فقر نکته حائز اهمیت این است که بسیار متنوع‌اند و طیف وسیعی از نظریاتی که از فرد و سطح خرد شروع می‌کنند تا نظریات سطح میانی و کلان را در برمی‌گیرند. حوزه‌های علمی مختلف از اقتصاد گرفته تا جامعه‌شناسی و روان‌شناسی سعی کرده‌اند که به تبیین فقر پردازند. علاوه بر این، هر کدام از رویکردها در دوره‌ای خاص مرکز توجه محققین فقر بوده است. با توجه به این حجم از پراکندگی و گستردگی نظریات و ایده‌ها در حوزه فقر، به‌سختی

می‌توان دسته‌بندی واحدی از نظریات ارائه داد. ما در اینجا تلاش می‌کنیم دسته‌بندی نسبتاً جامعی از نظریات فقر که دیوید برادی (۲۰۱۹) ارائه کرده است طرح نماییم. برادی تأکید می‌کند که تحقیقات مرتبط با فقر نیاز به شفافیت بیشتر و بحث صریح در مورد نظریه‌های تبیین‌کننده فقر دارند. بر همین اساس تبیین‌کننده‌های فقر را در سه سطح وسیع‌تر از نظریه‌ها دسته‌بندی می‌کند: نظریه‌های رفتاری، نظریه‌های ساختاری و نظریه‌های سیاسی. این دسته‌بندی به وضوح نشان می‌دهد که تبیین مسئله فقر نیازمند فراتر رفتن از رویکردهای صرفاً اقتصادی است و اهمیت رویکرد جامعه‌شناختی برای فهم مسئله فقر را بسیار برجسته می‌سازد. به علاوه این نظریه‌ها بر علل ساختاری و ریشه‌ای فقر (برای مثال مناسبات قدرت، ساختار توزیع منابع و...) تمرکز دارند؛ مسئله‌ای که در مطالعات اقتصادی، مدیریتی و روان‌شناختی فقر کمتر مورد توجه است. آنچه در مقاله حاضر مورد تأکید است کمتر تبیینی بودن پژوهش‌های فقر و فقر مطالعات جامعه‌شناختی و غلبه مطالعات اقتصادی در باب پدیده فقر است. طرح رویکردهای نظری ساختاری، سیاسی و رفتاری بر این مبنا صورت گرفته است که نسبت بیشتری با ایده مقاله حاضر دارند و از این ایده که مطالعات فقر نیازمند فهم سطوح مختلف علل فقر و نیز عدم پراکندگی و بهره‌برداری از نتایج یکدیگر است، پشتیبانی می‌کنند. در این نظریه‌ها فهم و تبیین مسئله فقر از سطح رفتار آغاز و تا سطوح ساختاری ادامه می‌یابد و از این حیث ضرورت مطالعات مرتبط به هم و غیر جزیره‌ای که بتواند منظومه‌ای از علل فقر در سطوح مختلف را در نظر آورد و نیز به علل ساختاری و ریشه‌ای‌تر از جمله مناسبات قدرت، حکمرانی، چگونگی توزیع فرصت‌ها و منابع و... ورود نماید آشکار می‌گردد. عمده مطالعات فقر در ایران از پراکندگی و یا تمرکز بر یک حوزه علمی خاص (برای مثال اقتصاد) رنج می‌برند؛ بنابراین حوزه سیاست‌گذاری فقر نمی‌تواند از نتایج تحقیقات صورت گرفته تاکنون بهره‌برداری لازم را ببرد. در ادامه مهم‌ترین رئوس این نظریه‌ها ارائه

می شود (شکل شماره ۱).

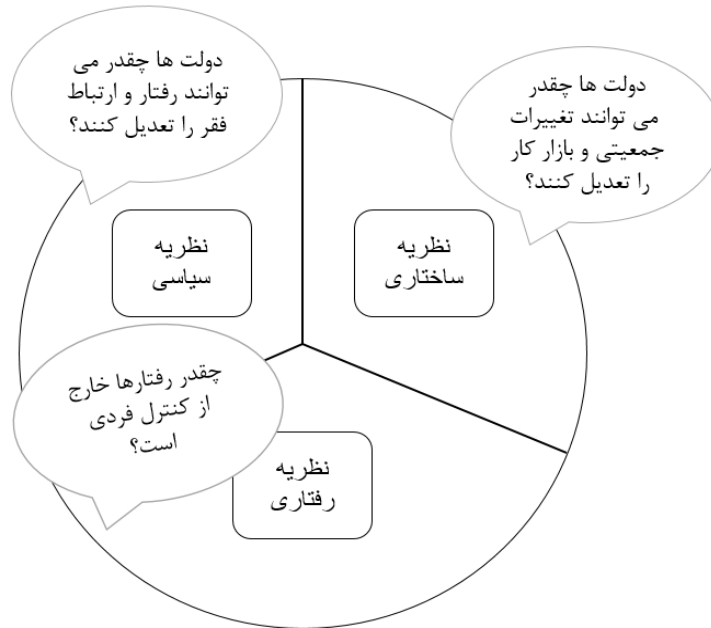
شکل ۱. مدل‌های مفهومی روابط علی در نظریه‌های رفتاری، ساختاری و سیاسی فقر
(Brady,2019).

همچنین در ادامه و در شکل شماره ۲ تمایزات سه نظریه بیان شده است.

شکل ۲. سؤالات مفهومی کلیدی برای تمایز بین سه نظریه اصلی علل فقر (Brady,2019).

Fig 2. Key conceptual questions to distinguish between the three main theories of the causes of poverty (Brady,2019).

نظریه‌های رفتاری

در تئوری‌های رفتاری، رفتار مکانیسم کلیدی است که مستقیماً باعث فقر می‌شود. هدف اکثر این نظریه‌ها نشان دادن این است که در تبیین فقر، فرهنگ/ مشوق‌ها / رفتار مهم‌اند. در این رویکرد، فقرا فقیر هستند به این دلیل که درگیر رفتارهای غیرمولد، رفتارهای افزایش‌دهنده فقر بوده یا در شرایطی مانند مادری تنها یا بیکاری قرار دارند. چنانچه تعداد بالایی از افراد با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی که نشان‌دهنده چنین رفتارهایی است وجود داشته باشد فقر در میان این طیف از جمعیت‌ها افزایش خواهد یافت (Cruz And Ahmed, 2018:117). برای مثال، طبق گفته رفتارگرایان، فقر مبتنی بر نابرابری‌های نژادی ناشی از میزان نامتناسب رفتار

مشکل ساز در میان اقلیت‌های نژادی است. کاهش فقر، نیازمند کاهش شیوع مشارکت کنندگان درگیر در چنین رفتارهایی است (Ku et al., 2018:36). مطابق با تئوری‌های رفتاری، مخاطراتی مانند مادر تنها، تحصیلات پایین و بیکاری به‌طور قابل توجهی با فقر در بسیاری از موقعیت‌ها مرتبط است. نسخه‌های اصلی نظریه‌های رفتاری به این سوگرایش دارند که انگیزه‌ها و فرهنگ را به‌عنوان منابع اصلی رفتار ارائه نمایند. از لحاظ انگیزه‌ها، محققان بر پاسخ‌های عقلانی افراد هدف‌گرا که منجر به رفتار مشکل ساز می‌شود، تأکید می‌کنند. از نظر فرهنگ نیز، تمرکز بر طرح‌واره‌ها و مجموعه‌هایی است که رفتار فقرا را هدایت می‌کنند. به‌علاوه ادبیات مربوط به علل رفتاری فقر اغلب امکان تعامل بین انگیزه‌ها و فرهنگ را فراهم می‌کنند (Dohan, 2003:105; Harding, 2010:6). از این منظر فرهنگ، توضیح‌دهنده رفتار غیر مولد ایجادکننده فقر است. در حقیقت بحث بر سر آن است که چگونه فرهنگ و رفتار، فرآیندها و مکانیسم‌هایی هستند که منجر به بازتولید فقر می‌شوند. این ادبیات به بررسی این موضوع می‌پردازند که آیا مدل‌ها و انگیزه‌های فرهنگی که فقرا درونی می‌کنند می‌تواند یک «قدرت تبیین برون‌زا» داشته باشند که مانع از موفقیت اجتماعی-اقتصادی می‌شود (Dahl et al., 2014:32).

در ارتباط با همین موضوع (انگیزه‌ها و فرهنگ) پژوهشگران فقر به مدت طولانی، بر روی این موضوع مطالعه کرده‌اند که چگونه انگیزه‌ها رفتار فقرا را شکل می‌دهند (Katz, 2013:19; Levine, 2013:68; O'Connor, 2016:133). بسیاری از پژوهش‌ها این موضوع را مورد بررسی و پایش قرار داده‌اند که آیا سیاست‌های اجتماعی سخاوتمندانه، می‌تواند به ایجاد مخاطرات اخلاقی و وابستگی رفاهی^۱ منجر شوند و از رفتارهای کاهش‌دهنده فقر مانند کار و ازدواج جلوگیری نمایند. به‌عنوان مثال،

1. welfare dependency

بسیاری به این نتیجه رسیدند که اصلاحات رفاهی ایالات متحده در سال ۱۹۹۶ به طور موفقیت آمیزی اشتغال را تشویق کرد و مادری تنها را کاهش داد (Bitler et al., 2006:78). البته مطالعه این موضوع یعنی مخاطرات اخلاقی سیاست‌های اجتماعی سخاوتمندانه، در کشورهای در حال توسعه توجه کمتری به خود جلب کرده است و در عوض، تمرکز عمده محققان بر ناکارآمدی‌های بازار و سیاست‌های مشکل ساز و تأثیرات آن‌ها بر منع افراد فقیر از مشارکت در فعالیت‌های مولد بوده است (Ravallion, 2016:93, Bertrand et al., 2004:28). برای مثال، از آنجایی که ناکارآمدی‌های بازار، فقرا را از سرمایه گذاری در بیمه منع می‌کند رویدادهای نامطلوب زندگی مانند تصادفات با شدت بیشتری با افتادن در دام فقر مرتبط هستند (Krishna, 2011:140) و همچنین در این ارتباط در کشورهای در حال توسعه مطالعه رابطه بین انگیزه‌ها، رفتار و فقر ادبیات قوی‌تر ایجاد کرده است که نشان می‌دهد گسترش آموزش و کاهش باروری به طور قابل ملاحظه‌ای فقر را کاهش می‌دهد. در واقع، آموزش، به ویژه آموزش زنان جوان، یکی از قوی‌ترین رفتارهای ضد فقر در سطح جهان است (Deaton, 2013:75; Sen, 1999:328; Nussbaum, 2004:49).

نظریه‌های ساختاری

نظریه‌های ساختاری تاریخچه‌ای طولانی دارند و احتمالاً دارای بیشترین سابقه در میان نظریه‌های جامعه‌شناسی هستند (O'Connor, 2016:57). این نظریه‌ها تا حدی زیاد مرهون تلاش‌های محققانی مانند کلارک است که تلاش می‌کردند نابرابری‌های عمیق نژادی در ایالات متحده را توضیح دهند (Sugrue, 1996:39). تقریباً در همان دوره، صاحب نظرانی مانند هرینگتون (۱۹۸۱) و گالبرایت (۱۹۹۸) بر این موضوع انگشت گذاشتند که برنامه‌های رشد اقتصادی نه تنها کمک کننده نیست بلکه به فقر نیز دامن می‌زند. نظریات ساختاری با تلاش‌های پژوهشگران برای

توضیح فقر شهری در دهه ۱۹۸۰ توسعه یافت. از نظر برادی (۱۳:۲۰۱۹) در نظریه‌های ساختاری فقر، «ساختار» به زمینه‌های جمعیتی و اقتصادی در سطح کلان و میانی اطلاق می‌شود که دلالت بر فرصت‌ها و محدودیت‌های موجود دارد. زمینه‌های اقتصادی معمولاً شامل رشد و توسعه اقتصادی، میزان صنعتی شدن و ناسازگاری محیطی و مهارتی است. بافت جمعیتی نیز معمولاً شامل محلات محروم و آسیب‌پذیر، ترکیب سنی/جنسی، جداسازی مسکونی، شهرنشینی و تحول جمعیتی است. همان‌طور که در شکل شماره ۱ پیداست در تئوری‌های ساختاری این موضوع مورد توجه است که زمینه‌های جمعیتی و اقتصادی از سه طریق موجب فقر می‌شوند. اولاً، به‌طور غیرمستقیم، زمینه‌های ساختاری به‌واسطه ایجاد رفتارهای مشکل‌آفرین، فقر تولید می‌کنند. ثانیاً، این ساختارها مستقیماً موجب فقر می‌شوند. سوم، زمینه‌های ساختاری با رفتارهای افراد مرتبط‌اند و از این طریق نسبت رفتار-فقر را (آن‌گونه که در نظریه‌های رفتاری مطرح است) تعدیل می‌کنند؛ بنابراین، ساختارگرایان با رفتارگرایان تفاوت دارند زیرا زمینه‌های اقتصادی و جمعیتی صرفاً به میانجی رفتار عمل نمی‌کنند. همچنین، ساختارگرایان تمایل دارند اثرات زمینه‌ای ساختارهای جمعیتی/اقتصادی را برجسته‌نمایند درحالی‌که رفتارگرایان بر ترکیب جمعیتی/اقتصادی تمرکز می‌کنند. برای مثال، به عقیده ساختارگرایان، فقر مبتنی بر نابرابری‌های نژادی ناشی از مواجهه و نسبت متفاوت گروه‌های مختلف اجتماعی با زمینه‌های ساختاری زیان‌بار است.

برجسته‌ترین مباحث ساختاری در جامعه‌شناسی آمریکا، ادبیات مربوط به آسیب‌های شهری و اثرات محله‌ای است (Brady, 2019:7; Owens, 2015:102). به دنبال ویلسون (۱۹۸۷، ۱۹۹۶)، بسیاری از مطالعات نشان می‌دهند که چگونه صنعت‌زدایی و ناسازگاری مهارت/محیط، موجب بیکاری، تغییر خانواده و فقر می‌شود. برخی دیگر از مطالعات بر اهمیت نسبی جداسازی مسکونی در مقابل

صنعت زدایی/بیکاری تأکید می‌کنند، درحالی‌که برخی دیگر بر ارتباط بین این عوامل پافشاری می‌نمایند. به این معنا که تغییرات اقتصادی با جداسازی مسکونی در ارتباط است و موجب فقر شهری می‌شود (Pattillo, Lichter And et al, 2012:69). نشان می‌دهد که بزرگ شدن در محله‌های فقیرنشین جدا شده و متمرکز، کودکان را در معرض استرس (مثلاً از طریق خشونت) قرار می‌دهد که به نوبه خود تحصیلات و دستیابی به موفقیت را تضعیف می‌کند (مثلاً با تضعیف توانایی شناختی و سلامت روان) و در نتیجه موجب توالی فقر می‌شود (Brady, 2019:9).

نظریه‌های سیاسی

نظریه‌های سیاسی ادعا می‌کنند که فقر یک پیامد سیاسی است که ناشی از روابط قدرت و انتخاب‌های جمعی در مورد نحوه توزیع منابع است (Brady, 2019:11). این نظریه‌ها ادعا می‌کنند که قدرت و نهادها سیاست‌هایی را در دستور کار قرار می‌دهند که ایجادکننده فقر است؛ بنابراین نظریه‌های سیاسی پیوند رفتار-فقر را تعدیل می‌کنند. قدرت و نهادها باعث تقویت یکدیگر می‌شوند، همچنین نهادها مستقیماً فقر را شکل می‌بخشند و از این طریق میانجی رفتار و فقر می‌شوند. در این دسته از نظریه‌ها چگونگی حاکمیت نهادها مانند مقررات و قوانین بر توزیع منابع اقتصادی مورد توجه است. به علاوه در نظریه‌های سیاسی، سیاست‌های دولت نقش محوری دارد؛ در این رابطه مکانیسم‌های عمومی که از طریق آن دولت‌ها فقر را تحت تأثیر قرار می‌دهند عبارت‌اند از؛ سازمان‌دهی توزیع منابع (به‌عنوان مثال، مالیات و نقل و انتقالات که اغلب به آن توزیع مجدد می‌گویند)، بیمه در برابر حوادث، سرمایه‌گذاری در قابلیت‌ها (به‌عنوان مثال، آموزش و خدمات بهداشتی در دوران کودکی)، تخصیص فرصت‌ها (مثل اشتغال عمومی) و درونی سازی انتظارات

هنجاری.

مسئلاً تأثیرگذارترین تبیین سیاسی، نظریه منابع قدرت است (Brady, 2019:13; Brady, 2009:57). تئوری منابع قدرت مدعی است که بازیگران سیاسی، طبقات کم برخوردار را حول منافع و ایدئولوژی مشترک بسیج می‌کنند. چنین گروه‌هایی اتحادیه‌های کارگری را تشکیل می‌دهند، احزاب چپ را انتخاب کرده و دولت رفاه را گسترش می‌دهند (Nelson, 2012:6). بسیج گروه‌های کم برخوردار نکته کلیدی است، زیرا پیش‌فرض توزیع قدرت سیاسی در دموکراسی‌های سرمایه‌داری در جانب‌داری از نخبگان و تجارت است. پیش‌فرض مزیت قدرت، پیش‌فرض سطح بالای نابرابری است. از این رو، برای طبقات کارگر و فقیر ضروری است که ضمن اتحاد با یکدیگر حمایت برخی از اعضای طبقه متوسط را برای به دست آوردن قدرت سیاسی واقعی جلب کنند. تئوری منابع قدرت اغلب برای توضیح اینکه چرا برخی از دولت‌های رفاه سخاوتمندتر از دیگران هستند استفاده می‌شود. با این حال، نظریه منابع قدرت یک نظریه گسترده‌تر از توزیع درآمد است که در آن دولت رفاه به عنوان یک مکانیسم اساسی قلمداد می‌شود. این نظریه در طول زمان تکامل یافته و عمدتاً بر قدرت نهادینه شده (مانند سیستم‌های انتخاباتی، دموکراسی پایدار) متمرکز است (Brady, 2019:4). فقر در دموکراسی‌های ثروتمند که در آن‌ها احزاب چپ کنترل دولت را در دست دارند، اتحادیه‌ها قدرت دارند و زنان سهم بیشتری از پارلمان‌ها را در اختیار دارند، به مراتب کمتر است. دموکراسی پایدار و ثبات سیاسی نقش مهمی در کاهش فقر دارند. در آمریکای لاتین، دولت‌های چپ در دوره‌های دموکراسی با ثبات منجر به سیاست‌های اجتماعی سخاوتمندانه و کاهش فقر شدند. البته آنچه در نظریه‌های سیاسی حائز اهمیت است این مسئله است که این ادبیات نظری چیزی بیش از یک ارتباط منفی بین سیاست چپ، سخاوت رفاهی و فقر را نشان می‌دهند. در عوض، مهم‌ترین مسئله این است که اثرات سیاست چپ و

سخت‌تر رفاهی بسیار قوی‌تر از رفتار فردی یا عوامل ساختاری به نظر می‌رسد (Brady, 2009:36; Brady et al., 2017:49).

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع فراتحلیل^۱ است. در این روش پژوهشگران با استفاده از یافته‌های پژوهشی کمی به تجزیه و تحلیل آماری پرداخته‌اند. جامعه آماری پژوهش حاضر، پژوهش‌های انجام‌شده ایرانی متناسب با موضوع مشابه تحقیق حاضر هست که در یکی از پایگاه‌های اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی sid، پایگاه مجلات تخصصی نورمگز Noormags، بانک اطلاعات نشریات کشور Magiran و پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (سایت ایرانداک) نمایه شده است. از میان بیش از ۴۵ مطالعات پژوهشی و توصیفی در عوامل اثرگذار بر فقر، ۳۲ سند پژوهشی که دارای ملاک‌های اولیه انجام فراتحلیل همچون، ضریب همبستگی، سطح معنی‌داری و مشخص بودن حجم نمونه بودند، گزینش شدند (جدول شماره ۱). فهرست اطلاعاتی که از مطالعات مورد نظر خارج شده است شامل: اطلاعات عمومی (نام نویسنده)، سال انتشار، جامعه آماری، اطلاعات مربوط به متغیرهای پژوهش (ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری)، حجم نمونه و شیوه نمونه‌گیری و مکان و حوزه مطالعاتی هست. هر یک از مطالعات مورد استفاده کدبندی شده‌اند و وارد نرم‌افزار CMA شدند. روش اصلی فراتحلیل مبتنی بر ترکیب نتایج است که معمولاً پس از تبدیل آماره‌ها به شاخص r و برآورد اندازه اثر^۲ مورد استفاده قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است در این پژوهش، آماره‌های پژوهشی با استفاده از رویکرد هانتر و اشمیت^۳ به شاخص r تبدیل شد، زیرا شاخص نام‌برده بیشتر برای مواردی کاربرد دارد که محققین به توصیف رابطه بین دو متغیر پرداخته باشند و شرط اصلی آن کاربرد شاخص‌های مبتنی بر روابط و ضریب همبستگی، پیوسته و یا فاصله‌ای بودن سطوح سنجش متغیر اصلی در فرضیات،

1. Meta-Analysis Method
2. Effect size
3. Hunter&Schmidt

است. برای تفسیر نتایج از سیستم تفسیری کوهن^۱ بهره گرفته شده است. به این صورت که اندازه اثر و میزان آن اگر بین ۰/۱ تا ۰/۳ قرار بگیرد، اثر گذاری کم، بین ۰/۳ تا ۰/۵ باشد، اثر گذاری متوسط و اگر از ۰/۵ بیشتر باشد، از اثر گذاری بالایی برخوردار است.

جدول ۱. عناوین پژوهش‌های منتخب جهت انجام فراتحلیل

Table 1. Selected research titles for meta-analysis

کد	عنوان	نویسنده/سال	حوزه مطالعاتی
۱	عوامل مؤثر بر فقر خانوارهای شاغل روستایی در ایران	عرب مازار و حسینی نژاد (۱۳۸۳)	اقتصاد
۲	شاخص‌های فقر و تغییرات رفاهی خانوارهای روستایی	رحیمی و محمدی (۱۳۸۶)	برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
۳	تحلیل ثانویه عوامل اجتماعی مؤثر بر فقر زنان سرپرست خانوار در سال ۱۳۸۵	خاکباز زاده (۱۳۸۷)	جامعه‌شناسی
۴	فقر و سرمایه اجتماعی	زاهدی و همکاران (۱۳۸۷)	جامعه‌شناسی
۵	عاملیت انسانی و فقر بررسی ارتباط کنش فردی با فقر اقتصادی (مطالعه در تبریز)	امانیان (۱۳۸۸)	برنامه‌ریزی رفاه اجتماعی
۶	بررسی عوامل مؤثر بر فرهنگ فقر در بین جوانان شهر بابل	مرتضوی امیری (۱۳۹۰)	برنامه‌ریزی رفاه اجتماعی
۷	تحلیل عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر کاهش فقر روستایی با تأکید بر فقر غذایی: بخش خلیجستان استان قم	پورطارمی و همکاران (۱۳۹۰)	جغرافیا
۸	تأثیر عوامل اقتصادی-اجتماعی بر فقر در ایران	ابراهیم پور (۱۳۹۰)	اقتصاد
۹	بررسی عوامل مؤثر بر گسترش فقر مطلق خانوارهای شهری و روستایی استان خراسان شمالی در سال ۱۳۸۹	گریوانی (۱۳۹۱)	علوم اقتصادی
۱۰	تعیین عوامل مؤثر بر فقر در استان فارس: کاربرد روش اقتصادسنجی فضایی	زیبایی و باقری (۱۳۹۱)	اقتصاد کشاورزی
۱۱	بررسی عوامل مؤثر بر فقر مطلق در مناطق شهری و روستایی استان خراسان جنوبی	میرزائی (۱۳۹۲)	علوم اقتصادی

کد	عنوان	نویسنده/سال	حوزه مطالعاتی
۱۲	بررسی عوامل اقتصادی مؤثر بر فقر روستایی در روستاهای شهرستان طارم استان زنجان	جعفری (۱۳۹۲)	مهندسی اقتصاد کشاورزی
۱۳	تبیین فقر از دیدگاه زنان روستایی؛ مورد مطالعه: بخش مرکزی شهرستان بویراحمد	توکلی تبار (۱۳۹۲)	مدیریت توسعه روستایی
۱۴	بررسی عوامل مؤثر بر فقر در مناطق روستایی کهگیلویه و بویراحمد	افتخاری و کرمی (۱۳۹۳)	توسعه روستایی
۱۵	بررسی عوامل مؤثر بر فقر خانوارهای شهری استان خراسان شمالی با استفاده از الگوی توییت	گریوانی و همکاران (۱۳۹۳)	اقتصاد
۱۶	شناسایی عوامل تعیین کننده فقر چندبعدی در مناطق روستایی ایران	یوسفی و همکاران (۱۳۹۴)	توسعه روستایی
۱۷	تحلیلی بر عوامل محیطی مؤثر در فقر نواحی روستایی، مطالعه موردی: دهستان اورامان تخت، شهرستان سروآباد	لطفی (۱۳۹۴)	جغرافیا
۱۸	بررسی عوامل اقتصادی مؤثر بر فقر خانوارهای روستایی ایران	سپهوند (۱۳۹۴)	اقتصاد کشاورزی توسعه
۱۹	بررسی فقر اقتصادی عشایر اسکان یافته استان فارس و تعیین عوامل مؤثر بر آن	محمدی و همکاران (۱۳۹۵)	تحقیقات اقتصادی
۲۰	عوامل مؤثر بر فقر خانوارهای شهر کهنوج	تیرازه سلیمانی (۱۳۹۵)	برنامه ریزی رفاه اجتماعی
۲۱	برآورد و تحلیل فقر چندبعدی در شهر سندرگ	صیادی (۱۳۹۵)	اقتصاد
۲۲	مطالعه عوامل اقتصادی-اجتماعی مؤثر بر فقر روستایی در سیستان	اربابی (۱۳۹۶)	اقتصاد کشاورزی
۲۳	تحلیل عوامل مؤثر بر فقر خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مراغه، استان آذربایجان شرقی)	بابائی (۱۳۹۶)	مدیریت و توسعه کشاورزی
۲۴	بررسی ابعاد فقر سالمندان و عوامل مؤثر بر آن در ایران در سال ۱۳۹۵	نوری مقدم (۱۳۹۷)	جمعیت شناسی
۲۵	عوامل مؤثر بر فقر چندبعدی؛ رویکرد مدل های چند سطحی پنل	سالم و عرب یار محمدی (۱۳۹۷)	اقتصاد
۲۶	بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر فقر شهری (مطالعه موردی شهرستان شیروان)	قلی زاده امیرآباد (۱۳۹۷)	اقتصاد

کد	عنوان	نویسنده/سال	حوزه مطالعاتی
۲۷	بررسی علل و عوامل مولد فقر در مناطق محروم مورد مطالعه الموت غربی	آقازاده (۱۳۹۸)	جامعه‌شناسی
۲۸	الگوی فضایی شاخص‌های فقر اجتماعی و شناسایی عوامل مؤثر بر آن؛ مورد مطالعه: شهر آمل	نیک پور و همکاران (۱۳۹۸)	جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری
۲۹	بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر فقر در مناطق محروم (مورد مطالعه: منطقه الموت غربی)	علی‌آباد فراهانی (۱۳۹۹)	جامعه‌شناسی
۳۰	تحلیل عوامل مؤثر بر کاهش فقر در نواحی روستایی شهرستان میاندوآب	صدرموسوی و همکاران (۱۳۹۹)	جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی
۳۱	عوامل جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر فقر خانوارهای شهری ایران در ۱۳۹۵	میرزائی و کبریایی (۱۳۹۹)	جمعیت‌شناسی
۳۲	بررسی عوامل مؤثر بر فقر اقتصادی زنان سرپرست خانوار روستایی؛ مور مطالعه شهرستان کرمانشاه	مشایخی و همکاران (۱۴۰۰)	توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا یافته‌های توصیفی پژوهش (شیوه نمونه‌گیری، مکان اجرای پژوهش، حجم نمونه، حوزه مطالعاتی و سال اجرای پژوهش) بیان می‌شود و سپس به تحلیل یافته‌ها پرداخته خواهد شد.

- یافته‌های توصیفی

جدول ۲. اطلاعات روشی مطالعات تجربی

Table 2. Methodological information of experimental studies

کد	حجم نمونه	شیوه نمونه‌گیری	مکان	کد	حجم نمونه	شیوه نمونه‌گیری	مکان
۱	۹۹۲	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	یافته‌های سرشماری (کشوری)	۱۷	۲۹۳	سیستماتیک	سروآباد
۲	۱۴۳۲	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	یافته‌های سرشماری (کشوری)	۱۸	۳۸۰	-	یافته‌های سرشماری (کشوری)
۳	۳۰۹۱۰	-	یافته‌های سرشماری (کشوری)	۱۹	۱۷۵	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	فارس

کد	حجم نمونه	شیوه نمونه گیری	مکان	کد	حجم نمونه	شیوه نمونه گیری	مکان
۴	۳۶۱	تصادفی سیستماتیک	قزوین	۲۰	۳۲۴	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	کهنوج
۵	۳۹۰	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	تبریز	۲۱	۲۳۴	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	سنندج
۶	۳۷۱	تصادفی ساده	بابل	۲۲	۱۱۵	تصادفی	سیستان
۷	۲۶۵	-	قم	۲۳	۳۰۰	طبقه‌ای متناسب با حجم	مراغه (آذربایجان شرقی)
۸	۱۸۶۶۵	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	یافته‌های سرشماری (کشوری)	۲۴	۱۷۲۷۳	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	یافته‌های سرشماری (کشوری)
۹	۱۳۹۶	هزینه و درآمد مرکز آمار	خراسان شمالی	۲۵	۲۹۸۰۰۰	هزینه و درآمد مرکز آمار	یافته‌های سرشماری (کشوری)
۱۰	۳۲۰	-	فارس	۲۶	۳۵۲	تصادفی	شیروان
۱۱	۱۱۲۶	هزینه و درآمد مرکز آمار	خراسان جنوبی	۲۷	۲۳	هدفمند	الموت
۱۲	۲۶۰	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	زنجان	۲۸	۳۴۲۷۸	تصادفی	آمل
۱۳	۱۹۵	تصادفی	بویراحمد	۲۹	۲۳	هدفمند	الموت
۱۴	۴۰۳	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	کهگیلویه و بویراحمد	۳۰	۱۲۰	هدفمند-گلوله برفی	میاندوآب
۱۵	۷۱۷	هزینه و درآمد مرکز آمار	خراسان شمالی	۳۱	۱۸۸۰۹	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	یافته‌های سرشماری (کشوری)
۱۶	۱۴۳۶۵۶	تصادفی	یافته‌های سرشماری (کشوری)	۳۲	۲۶۰	تصادفی	کرمانشاه

جدول ۳. اطلاعات زمینه‌ای (مکانی) مطالعات تجربی

Table 3. Background (spatial) information of experimental studies

موارد	جزئیات	فراوانی	فراوانی معتبر
نوع پژوهش	مقاله	۱۴	۴۳/۷۵
	پایان‌نامه	۱۸	۵۶/۲۵
	مجموع	۳۲	۱۰۰

موارد	جزئیات	فراوانی	فراوانی معتبر
سال اجرای پژوهش	۱۳۸۳-۱۳۹۰	۸	۲۵
	۱۳۹۱-۱۳۹۵	۱۳	۴۱
	۱۳۹۶-۱۴۰۰	۱۱	۳۴
	مجموع	۳۲	۱۰۰
حوزه مطالعاتی (محتوا و چارچوب نظری پژوهش)	جامعه‌شناسی	۴	۱۲/۵۰
	برنامه‌ریزی رفاه اجتماعی	۳	۹/۳۸
	برنامه‌ریزی شهری	۲	۶/۲۵
	برنامه‌ریزی روستایی	۱	۳/۱۲
	اقتصاد	۹	۲۸/۱۲
	جمعیت‌شناسی	۲	۶/۲۵
	اقتصاد کشاورزی	۴	۱۲/۵۰
	توسعه روستایی	۵	۱۵/۶۳
	جغرافیا	۲	۶/۲۵
	مجموع	۳۲	۱۰۰

در جدول فوق، یافته‌های پژوهش از نظر نوع پژوهش، سال اجرای پژوهش و حوزه مطالعاتی پژوهش ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، بیشتر پژوهش‌ها از نوع پایان‌نامه می‌باشد (۵۶/۲۵ درصد) و ۴۳/۷۵ درصد آن‌ها به صورت مقاله صورت پذیرفته است. همچنین پژوهش‌ها بین سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۰ توزیع تقریباً برابری دارند. بیشترین حوزه‌ای که در زمینه فقر و شناسایی عوامل مؤثر بر آن فعالیت داشته‌اند، به ترتیب حوزه اقتصاد (۲۸/۱۲ درصد) و توسعه روستایی (۱۵/۶۳ درصد) می‌باشند، سهم حوزه جامعه‌شناسی، از پژوهش‌های مورد بررسی، ۱۲/۵۰ درصد می‌باشد که گویای آن است به نسبت سایر حوزه‌های علمی مطالعات جامعه‌شناختی فقر اندک است و ضروری است فراتر از متغیرهای اقتصادی، تبیین مسئله فقر با توجه به پارامترهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نیز صورت گیرد.

جدول ۴. جامعه آماری مورد بررسی پژوهش

Table 4. The statistical population of the study

گروه موردی بررسی	فراوانی	درصد فراوانی
زنان	۲	۶/۲۵
مردان	۰	.
مشترک	۳۰	۹۳/۷۵
مجموع	۳۲	۱۰۰

مطابق با یافته‌های جدول فوق، ۶/۲۵ درصد جامعه آماری را زنان و ۹۳/۷۵ درصد آن را زنان و مردان به صورت مشترک تشکیل می‌دهند.

- یافته‌های استنباطی

در جدول شماره ۵، نتایج اندازه اثر متغیرهای مستقل بر فقر که در مطالعات بررسی شده مورد بررسی قرار گرفته‌اند، ارائه شده است.

جدول ۵. یافته‌های استنباطی پژوهش

Table 5. Inferential findings of the research

شدت اثرگذاری	فرض ناهمگونی		گزارش آماری			نوع اثر	متغیر
	sig	Q	sig	Z	Effect size		
متوسط	۰/۰۰۰	۷۶۱۲/۹۷۹	۰/۰۰۰	۷/۰۶۹	۰/۳۶۷	تصادفی	جنسیت
متوسط	۰/۰۰۰	۴۷۳۲/۸۰۳	۰/۰۰۰	۴/۱۸۷	۰/۳۱۱	تصادفی	تحصیلات
کم	۰/۰۰۰	۹۷۶/۰۸۷	۰/۰۰۰	۴/۰۲۳	۰/۱۸۸	تصادفی	تأهل
کم	۰/۰۰۰	۱۳۶۰۲/۶۹۲	۰/۰۰۰	۳/۸۸۰	۰/۱۸۰	تصادفی	سن
متوسط	۰/۰۰۰	۱۰۶۸۹/۱۲۹	۰/۰۰۰	۴/۲۹۱	۰/۳۱۹	تصادفی	وضع اشتغال
متوسط	۰/۰۰۰	۱۳۸۴۱/۸۱۴	۰/۰۰۴	۲/۸۵۳	۰/۴۶۳	تصادفی	وضع بیکاری
متوسط	۰/۰۰۰	۳۷/۰۷۷	۰/۰۰۰	۸/۰۶۹	۰/۳۳۴	تصادفی	سرمایه اجتماعی
متوسط	۰/۰۰۰	۱۳۵/۰۳۹	۰/۰۰۱	۳/۴۳۶	۰/۳۶۸	تصادفی	سرمایه اقتصادی
متوسط	۰/۰۰۰	۲۹۲/۶۰۷	۰/۰۰۰	۴/۵۹۵	۰/۳۹۷	تصادفی	میزان درآمد - دستمزد
کم	۰/۳۴۳	۴/۵۰۰	۰/۰۰۰	۸/۱۴۰	۰/۲۰۳	ثابت	روابط اجتماعی

شدت اثرگذاری	فرض ناهمگونی		گزارش آماری			نوع اثر	متغیر
	sig	Q	sig	Z	Effect size		
متوسط	۰/۰۰۰	۵۳۷۳۴/۵۱۶	۰/۰۰۵	۲/۸۳۵	۰/۳۴۶	تصادفی	بار تکفل
کم	۰/۵۱۵	۳/۲۶۲	۰/۰۰۱	۰/۳۲۵	۰/۱۳۴	ثابت	زیرساخت‌ها
متوسط	۰/۰۰۰	۱۲۲/۴۵۶	۰/۰۰۸	۲/۶۴۱	۰/۳۶۹	تصادفی	عدم مهارت حرفه‌ای
زیاد	۰/۰۰۰	۱۹/۷۸۲	۰/۰۰۰	۵/۰۹۴	۰/۵۴۶	تصادفی	نورم
متوسط	۰/۰۰۰	۱۱۸/۰۹۰	۰/۰۰۰	۳/۵۵۲	۰/۴۲۸	تصادفی	حمایت دولت
کم	۰/۰۰۰	۲۷/۵۶۱	۰/۰۱۷	۲/۳۹۴	۰/۲۳۷	تصادفی	عوامل طبیعی

در ادامه به تحلیل متغیرهایی می‌پردازیم که نتایج آزمون ناهمگنی آن‌ها نشان‌دهنده اندازه اثر تصادفی است (درواقع اندازه اثر تصادفی بیانگر وجود ناهمگنی ناشی از خطای نمونه‌گیری، خطای اندازه‌گیری و تفاوت ذاتی بین متغیرها می‌باشد) و سپس متغیرهایی ذکر خواهد شد که به‌منظور تحلیل آن‌ها از اندازه اثر ثابت (که بیانگر وجود همگنی بین مطالعات است و تفاوت اندازه اثر صرفاً ناشی از خطای نمونه‌گیری است) استفاده شده است:

- متغیرهای زمینه‌ای و مستقل جنسیت (۰/۳۶۷)، تحصیلات (۰/۳۱۱)، تأهل (۰/۱۸۸)، سن (۰/۱۸۰) هر کدام با $P\text{-Value} = ۰/۰۰۰$ ، تأثیر معناداری بر فقر داشته‌اند و توانسته‌اند تغییرات فقر را تبیین نمایند. با توجه به نتایج آزمون ناهمگونی هر کدام از متغیرها می‌توان گفت که بین مطالعات صورت گرفته ناهمگنی وجود داشته و به این خاطر از اندازه اثر تصادفی استفاده شده است. بر اساس نتایج به‌دست آمده جنسیت تأثیر معناداری در پدیده فقر دارد و این گویای «زنانه شدن فقر» است. همچنین آمارهای موجود جهانی بیانگر گسترش بیشتر فقر در بین گروه زنان به‌عنوان قشر پایین دست اجتماع هست. به‌عنوان مثال، آمارهای اتحادیه اروپا در سال ۲۰۰۵، مؤلفه‌های فقر درآمدی، بیکاری، اشغال موقعیت و پایگاه شغلی سطح پایین را برای زنان گزارش کرده است (Bastos et al., 2009:764). بر اساس گزارش بانک جهانی، زنان بیش از ۶۶ درصد، چیزی معادل یک و نیم میلیارد از

فقرای جهان را تشکیل می‌دهند. این درحالی است که زنان در سراسر جهان، بیش از دوسوم اقتصاد را برعهده داشته‌اند؛ اما تنها ده درصد از کل درآمد جهان و یک درصد از ثروت جهان را در اختیار دارند (World Bank, 2003). در ایران نیز، تحقیقات بر فقر شدید زنان، مخصوصاً زنان سرپرست خانوار تأکید دارند (Shakuri & Saeedi, 2012). تحصیلات نیز به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی در کنار سایر سرمایه‌های هر فرد، می‌تواند در سرنوشت و جایگاه وی در اشغال پایگاه‌های اجتماعی موجود در جامعه مؤثر واقع شود. لذا بر اساس یافته‌های پژوهش‌های موجود، افرادی که از سطح تحصیلات بالاتری برخوردارند، به همان اندازه از خط فقر فاصله می‌گیرند و بالعکس. همچنین افراد متأهل نیز به دلیل افزایش بعد خانوار و مسئولیت‌پذیری و تعهد در قبال آن افراد، ممکن است فقر را در مقایسه با یک فرد مجرد بیشتر تجربه کنند. متغیر سن نیز از جمله عوامل مؤثر بر فقر محسوب می‌شود. بخشی از افراد جامعه با افزایش سن، توان کار کردن و امکان خروج از شرایط فقر را از دست می‌دهند و در چرخه فقر گرفتار می‌شوند.

- متغیر مستقل وضع اشتغال با ضریب ۰/۳۱۹ تأثیر معناداری بر فقر داشته است. وضعیت اشتغال اشاره به میزان فعالیت‌های درآمدزای افراد در دوره‌های زمانی مشخص دارد. هر چه افراد از جایگاه ثابت‌تر و مطمئن‌تری در حیطه‌های شغلی مختلف برخوردار باشند، به همان نسبت امکان گرفتار شدن آن‌ها در فقر کاهش می‌یابد.

- متغیر مستقل وضع بیکاری که در واقع نقطه مقابل وضعیت اشتغال قرار دارد، تأثیر معناداری بر فقر دارد و می‌توان گفت که هر میزان فرد درگیر بیکاری باشد، امکان قرار گرفتن در دامنه فقر وی بیشتر است. لذا وضع بیکاری نیز در پژوهش حاضر توانسته ۰/۴۶۳ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید.

از دیگر متغیرهای اثرگذار بر فقر سرمایه اجتماعی است که توانسته ۰/۳۳۴ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید. سرمایه اجتماعی در دستیابی به فرصت‌های اقتصادی، کار و اشتغال و... نقش مهمی دارد. افرادی که شبکه‌ها روابط ضعیفی داشته باشند به احتمال زیاد دست‌یابی به فرصت‌های اقتصادی و رهایی از فقر نیز برای آنان دشوار است.

- متغیر مستقل سرمایه اقتصادی نیز تأثیر معناداری بر فقر داشته است و توانسته ۰/۳۶۸ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید. با توجه به اینکه بین مطالعات صورت گرفته ناهمگنی وجود داشته و به این خاطر از اندازه اثر تصادفی استفاده شده است. همچنین نتایج آزمون ناهمگونی شامل ($Q=135/039$) و $P\text{-Value}=0/000$ می باشد؛ بنابراین می توان گفت اقتصاد و سرمایه اقتصادی بار مهمی از مسئله فقر را بر دوش می کشد. با توجه به اینکه مسئله مالی عامل اصلی سنجش وضعیت اقتصادی و دارا و ندار بودن افراد اجتماع محسوب می شود، این عامل از فاکتورهای مهم و قابل سنجش پدیده فقر می باشد.

- متغیر مستقل میزان درآمد-دستمزد با $P\text{-Value}=0/000$ ، تأثیر معناداری بر فقر داشته است و توانسته ۰/۳۹۷ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید. هرچه درآمد افراد بیشتر باشد، امکان گرفتار شدن آنها در چرخه فقر کمتر شده و شانس بیشتری را جهت فائق آمدن بر چنین شرایطی را دارند.

- متغیر مستقل بار تکفل با $P\text{-Value}=0/000$ ، تأثیر معناداری بر فقر داشته است و توانسته ۰/۳۴۶ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید. در مطالعات اقتصادی حوزه فقر، بار تکفل از عوامل مهمی جهت اثرگذاری بر فقر محسوب می شود. این عامل در واقع اشاره دارد بر تعداد اعضای هر خانواده و میزان هزینه های موردنیاز هر فرد. لذا می توان نتیجه گرفت افرادی که بار تکفل کمتری را برعهده دارند، از شرایط اقتصادی مناسب تری برخوردار بوده و مسئولیت کمتری را در جهت تأمین نیازهای دیگری عهده دار بوده است.

- داشتن مهارت های خاص و حرفه ای در دنیای روبه پیشرفت، عامل بسیار مهمی است جهت تغییر شرایط و جایگاه افراد. هر فردی که توانسته مهارت خاص و کاربردی را آموزش ببیند و آن را به خدمت خویش درآورد، هم به لحاظ مالی و هم به لحاظ اجتماعی موقعیت مناسبی را در اجتماع به خود اختصاص داده است. لذا در این پژوهش مشخص شده است که متغیر مستقل عدم مهارت حرفه ای تأثیر معناداری بر فقر داشته است و توانسته ۰/۳۶۹ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید.

- متغیر مستقل تورم نیز تأثیر معناداری بر فقر داشته است و توانسته ۰/۵۴۶ درصد از

تغییرات فقر را تبیین نماید. تورم از بزرگ‌ترین مشکلات و معضلات اقتصادی جوامع محسوب می‌شود. در هر جامعه‌ای که تورم سالانه افزایش یابد، افراد بیشتری از آن اجتماع را به کام فقر فرو می‌بلعد.

- حمایت‌های دولت‌ها و می‌تواند بر شرایط اقتصادی افراد اجتماع به‌ویژه شرایط زندگی افرادی که درگیر فقر هستند مؤثر واقع شود و سبب بهبود اوضاع شود. لذا متغیر مستقل حمایت تأثیر معناداری بر فقر داشته است و توانسته $0/428$ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید.

- متغیر مستقل عوامل طبیعی با $P\text{-Value} = 0/017$ ، تأثیر معناداری بر فقر داشته است و توانسته $0/237$ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید. عوامل طبیعی نیز، از جمله دوری و نزدیکی بر شهر، شرایط آب و هوایی و شرایط زیست‌محیطی می‌تواند زندگی افراد را تحت‌الشعاع قرار دهد. لذا می‌توان اذعان داشت که این عامل از دیگر عوامل مؤثر بر فقر شناخته شده است.

نتایج آزمون ناهمگونی متغیرهای ذیل، $P\text{-Value} = 0/5$ و بیشتر می‌باشد، لذا از اندازه اثر ثابت برای تحلیل استفاده شده است:

- زیرساخت‌های جامعه نیز از دیگر عوامل اثرگذار بر فقر به حساب می‌آید که در پژوهش حاضر به‌عنوان متغیر مستقل موردبررسی قرار گرفته است و توانسته $0/134$ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید.

- روابط اجتماعی نیز از دیگر عوامل اثرگذار بر فقر بوده است که توانسته $0/203$ درصد از تغییرات فقر را تبیین نماید. داشتن روابط اجتماعی پایدار و مستحکم می‌تواند بستر مناسبی را جهت حفظ پایگاه اقتصادی و اجتماعی افراد فراهم سازد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این مقاله پژوهش‌های صورت گرفته در مورد فقر موردبررسی قرار گرفت با توجه به نتایج به‌دست‌آمده سهم بیشتری از تحقیقات مربوط به حوزه اقتصاد ($28/12$ درصد) و پس از آن توسعه روستایی ($15/63$ درصد) است. سهم مطالعات جامعه‌شناختی تنها $12/50$

درصد می‌باشد. به‌علاوه این تحقیقات عمدتاً با محوریت اندازه‌گیری فقر (به‌ویژه در تحقیقات اقتصادی) و نیز شناسایی عوامل مؤثر بر فقر انجام گرفته‌اند. یافته‌های تجربی حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که متغیرهای تأهل، سن، زیرساخت‌ها، عوامل طبیعی و روابط اجتماعی کمترین اثرگذاری را در تبیین مسئله فقر داشته و بیشترین اثرگذاری متعلق به تورم، حمایت دولت و وضع بیکاری بوده است. سایر متغیرها (وضع اشتغال، تحصیلات، سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی، میزان درآمد-دستمزد، بارتکفل، عدم مهارت حرفه‌ای) اثرگذاری‌شان در تبیین فقر در حد متوسط بوده است؛ بنابراین با در نظر گرفتن موارد فوق می‌توان به چند مسئله اساسی درباره پژوهش‌های فقر اشاره کرد.

- مسئله اول غلبه رویکرد اقتصادی و کم‌رنگ بودن تحقیقات جامعه‌شناختی.
 - مسئله دوم عدم توجه به مسائل ساختاری و ریشه‌ای در تبیین فقر
 - مسئله سوم غیر تبیینی یا کمتر تبیینی بودن پژوهش‌ها و غلبه نگاه توصیفی.
 - مسئله چهارم پراکندگی، منفرد بودن، تکراری بودن و عدم ارتباط بین پژوهش‌ها.
- در ارتباط با مسئله اول می‌توان گفت که در این تحقیقات نگاه اقتصادی غلبه دارند و مطالعات جامعه‌شناختی کمترند به‌گونه‌ای که با نوعی فقر جامعه‌شناختی مطالعات فقر مواجهیم. به‌علاوه باوجود آنکه تحقیقات جامعه‌شناختی در مورد فقر ناچیز است اما اندک تحقیقات نیز ناتوان از مطالعه دقیق و نظام‌مند اشکال جدید فقر بوده‌اند. در سنت مطالعات جامعه‌شناختی کلاسیک، فقر و نابرابری یکی از محورهای مهم نظریه‌پردازی و تحلیل جامعه‌مدرن بوده است. اگر در سنت پیشینیان تقسیم‌بندی‌های کلان از نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی ارائه می‌شد، به‌موازات رشد اقتصادی و توسعه صنعتی اشکال جدیدی از فقر سر برآورد که دیگر نمی‌شد آن‌ها را در قالب دسته‌بندی‌های قبلی قرارداد. صورت‌های جدید فقر نیازمند پژوهش‌ها و مطالعات دیگری در قلمرو علوم اجتماعی بود. البته این مسئله الزام خاصی هم در حوزه سیاست‌گذاری‌های مرتبط با کاهش فقر را ایجاد می‌کرد. چهره جدید فقر در اشکالی همچون بی‌ثباتی شغلی، نااطمینانی‌های اقتصادی، فرودست‌سازی و گسترش حاشیه‌نشینی، شغل‌های کاذب، مهاجران، طردشدگان و... نمایان

شد.

مسئله دوم حاکی از بدیهی انگاری علت‌یابی فقر و تمرکز بر عللی است که خود معلول مسائل ساختاری و ریشه‌ای‌ترند. همان‌طور که ذکر آن رفت بیشتر تحقیقات فقر توصیفی‌اند و کمتر بر علل فقر تمرکز کرده‌اند و آن دسته از مطالعات نیز که به علل فقر ورود پیدا کرده‌اند بندرت سراغ مسائل ساختاری نظیر مناسبات قدرت، تخصیص فرصت‌ها نحوه توزیع منابع، کیفیت حکمرانی و... رفته‌اند. آن‌طور که برادی (۲۰۱۹) می‌گوید فقر یک پیامد سیاسی است که ناشی از روابط قدرت و انتخاب‌های جمعی در مورد نحوه توزیع منابع است. یکی از تأثیرگذارترین تبیین فقر از این منظر نظریه منابع قدرت است که بر اساس آن نیروهای صاحب قدرت و بازیگران سیاسی، طبقات کم برخوردار را حول منافع و ایدئولوژی مشترک بسیج می‌کنند. بررسی‌های ما نشان داد که تحقیقات صورت گرفته در ایران در مورد فقر به این قلمرو از سبب‌شناسی وارد نشده‌اند و غالباً بر متغیرهای پیشینی (نظیر وضعیت تأهل، شغل، تحصیلات و...) و در سطح میانه پارامترهایی نظیر سرمایه اجتماعی، حمایت‌های سازمانی، مهارت‌ها و... تمرکز یافته‌اند. شاید بتوان این‌گونه تحقیقات را و آشکار کردن را در زمره «تحقیقات محافظه‌کارانه» قرار داد. از این منظر یکی از چالش‌های مهم در زمینه مطالعات فقر در ایران عدم شناسایی عللی است که بتواند به‌صورت بنیادی مسئله فقر را تبیین کند. فهم دقیق مسئله فقر در فقدان پرداختن به علل ساختاری دشوار است، مسئله‌ای که در مطالعات اقتصادی، مدیریتی و یا روان‌شناختی فقر کمتر مورد توجه است. قدرت و نهادها موجب می‌شوند سیاست‌هایی در دستور کار قرار گیرند که پیامد حتمی آن‌ها فقر است. مطالعات فقر در ایران به این قلمرو نپرداخته‌اند.

در رابطه با مسئله سوم یعنی توصیفی بودن مطالعات فقر ذکر این نکته لازم است که حلقه مفقوده وجود پژوهش‌هایی است که بتواند در شناسایی علل یا منظومه‌ای از علل فقر به سیاست‌گذار کمک نماید. به‌ویژه آن‌که عمده پژوهش‌های اقتصادی معطوف به اندازه‌گیری فقر و نه شناسایی علل آن هستند. پژوهش‌های موجود که در این نوشتار مورد بررسی قرار گرفتند نه تنها در تعریف فقر و صور مختلف آن با یکدیگر تفاوت دارند

بلکه در بسیاری از موارد به «نام‌گذاری بدیهیات» روی آورده‌اند و نتوانسته‌اند پیچیدگی‌های مسئله فقر در جامعه ایران را تبیین نمایند. عمده پژوهش‌ها در بسیاری از موارد در حد توصیف باقی‌مانده و یا واگویی همان نتایجی‌اند که دیگر تحقیقات به آن رسیده‌اند. اگر بپذیریم که سیاست‌گذاری کاهش فقر می‌بایست به تحقیقات و پژوهش‌های تکیه کند که بتواند عوامل پیدایش فقر از یک‌طرف و علل بازتولید کننده و تداوم‌بخش آن را از سوی دیگر شناسایی کند، بنابراین ضروری است این پژوهش‌ها از ابهام و آشفتگی سیاست‌گذار بکاهند. ضروری است در تحلیل فقر، از توصیف صرف فراتر رفته و به تحلیل فقر از جنبه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فضایی، روان‌شناختی و... پرداخته شود تا به واسطه چنین تحلیل‌هایی تصویر دقیق‌تری از فقر ارائه شود و به تبع آن سیاست‌گذار بتواند به درستی برای حل مسئله چاره‌اندیشی کند.

مسئله چهارم ناظر به این است که تحقیقات منفرد، فاقد تبیین علل فقر، تکراری و پراکنده‌اند و در نتیجه هم در توسعه دانش نظری در باب فقر و هم کمک به سیاست‌گذار ناموفق‌اند. در ادبیات نظری اشاره شد که رویکردهای رفتاری، ساختاری و سیاسی، تبیین فقر را از سطح رفتار افراد تا سطوح کلان ساختاری، سیاسی، مناسبات قدرت و توزیع منابع کمیاب در اختیار گروه‌های صاحب قدرت صورت‌بندی می‌کنند. بررسی‌ها نشان داد که نگاه و منظر علمی خاصی در اکثر تحقیقات غلبه دارد و این مسئله مانع از آن است که ابعاد، صور و سطوح متفاوت فقر به‌خوبی شناخته شود. تحقیقات جزیره‌ای و فاقد ارتباط با یکدیگر قادر نیستند سهمی انباشتی در توسعه دانش نظری و اجرای برنامه‌های کاهش فقر ایفا کنند. محققان فقر اغلب متمرکز بر تنها یک یا مواردی محدود هستند و آن را برای تعمیم فراتر از مورد مطالعه در دستور کار قرار می‌دهند. این در حالی است که فهم فقر مستلزم در نظر آوردن آن از سطح رفتار تا سطوح کلان ساختاری و شناسایی منظومه‌ای از علل پیدایش و بازتولید کننده است. این موضوع (جزیره‌ای بودن تحقیقات) نه تنها در ارتباط با پیوند حوزه‌های علمی مختلف با یکدیگر قابل تشخیص است بلکه حتی در درون یک حوزه علمی خاص نیز وجود دارد؛ بنابراین پیشرفت نظری برای درک فقر محدود

است. فقدان تئوری نیز مانع از درک این موضوع می‌شود که بتوان به‌درستی تشخیص داد که محققان فقر در چه چیزی‌هایی با دیگران مشترک یا متفاوت هستند، به‌علاوه این فقدان نظری باعث می‌شود نتوان به‌درستی دریافت که تحلیل‌های بدیل کدام‌اند و در کجاها ایده جدیدی خلق می‌شود. به همین دلیل در بسیاری از موارد پژوهش‌های فقر به دام دوباره کاری می‌افتند و راه و مسیری را طی می‌کنند که دیگر پژوهش‌ها طی کرده‌اند. در حقیقت فقدان ارتباط بین حوزه‌های دانشی مطالعه فقر مانع از آن می‌شود که محققان این حوزه به ارتباط بین تحقیقات خود با دیگران پی ببرند و آن را بخشی از فرایندی بدانند که در ارتباط با کارهای دیگران ساخته می‌شود.

تأییدیه اخلاقی

تمامی اصول اخلاق پژوهش در این مقاله رعایت گردیده است.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

سهم نویسندگان

تمامی نویسندگان در نگارش این مقاله مشارکت داشته‌اند.

منابع مالی

این پژوهش هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

ORCID

Mohammad Amirpanahi

 <http://orcid.org/0009-0006-6996-1186>

Fatemeh Namian

 <http://orcid.org/0000-0001-6799-890X>

References

- Aghazadeh, Rahele (1398), study of the causes and factors of poverty in the underprivileged areas studied in West Alamut, Master's thesis, Department of Psychology, Nilufari Institute of Higher Education, Azerbaijan.
- Akhtar Shahr, Ali (1385), *Islam and Development*, Tehran: Islamic Culture and Thought Research Institute Publishing Organization.
- Aliabad Farahani, Pegah (1399), survey and analysis of factors affecting poverty in deprived areas (case study: Western Alamut region), Master's thesis, Department of Sociology, Alborz University.
- Amanian, Abolfazl (1388), human agency and poverty, examining the relationship between individual action and economic poverty (study in Tabriz), master's thesis, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran.
- Arab Mazar, Abbas and Hosseini Nejad, Syed Morteza (1383), Factors Affecting the Poverty of Working Rural Households in Iran, *Economic Research Quarterly*, Volume 1, Number 1, pp. 67-91.
- Arbabi, Fatemeh (1396), study of socio-economic factors affecting rural poverty in Sistan, Master's thesis, Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Zabul University.
- Babaei, Mohsen (1396), analysis of factors affecting poverty in rural households (case study: Maragheh city, East Azarbaijan province), master's thesis, faculty of economics and agricultural development, campus of agriculture and natural resources, University of Tehran.
- Bainous, Kargbo, Stephen (2006). Micro Finance Against Poverty – A meta analysis of reported impacts in developing countries. *Gottingen*, 31, edition: 1.
- Bastos, A. et al. (2009) women and poverty: a gender-sensitive approach, *Journal of Socioeconomics* 38, pp. 764-778.
- Bertrand M, Mullainathan S, Shafi E. 2004. A behavioral economics view of poverty. *Am. Econ. Rev.* 94:419–423
- BitlerMP, GelbachJB, HoynesHW. 2006. Welfare reform and children's living arrangements. *J. Hum. Resourc.* 41:1–27.
- Brady D, Burton LM, eds. (2016). *The Oxford Handbook of the Social Science of Poverty*. Oxford, UK: Oxford Univ. Press
- Brady D, Finnigan R, Hübgen S. (2017). Rethinking the risks of poverty: a framework for analyzing and comparing prevalences and penalties. *Am. J. Sociol.* 123:740–86.
- Brady D. (2009). *Rich Democracies, Poor People*. Oxford, UK: Oxford Univ. Press
- Brady, David (2019), Theories of the Causes of Poverty, Annual Review of Sociology, SO45CH04_Brady ARjats.cls-March 25, 2019. Annu. Rev. Sociol. 2019.45. Downloaded from www.annualreviews.org.
- Central Bank of the Islamic Republic of Iran (2015), *Economic Research*

Collection, No. 27.

- Cruz MS, Ahmed A. (2018). On the impact of demographic change on economic growth and poverty. *World Dev.* 105:95–106.
- Dahl GB, Kostol AR, Mogstad M. (2014). Family welfare cultures. *Q. J. Econ.* 129:1711–52
- Deaton A. (2013). *The Great Escape*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press
- Desmond M, Western B. (2018). Poverty in America: new directions and debates. *Annu. Rev. Sociol.* 44:1–25
- Dohan D. 2003. *The Price of Poverty*. Oakland: Univ. Calif. Press
- Ebrahimpour, Samaneh (2011), The impact of socio-economic factors on poverty in Iran, Master's thesis, Faculty of Economic and Administrative Sciences, Mazandaran University.
- Eftekhari, Seyyed Farrokh and Karimi, Ayatollah (2019), study of factors affecting poverty in rural areas of Kohgiluyeh and Boyer Ahmad, *Agricultural Economy Quarterly*, Volume 8, Number 1, pp. 139-156.
- Etamed, Seyyed Mohammad Kazem; Pirani, Khosrow, Zareh, Hashem and Ebrahimi, Mehrzad (2020), the impact of poverty dimensions on chronic and transitory poverty in Iran, *Economic Research and Policy Quarterly*, No. 95, Year 28, Page 211-241.
- Galbraith JK. (1998). *The Affluent Society*. New York: Mariner Books.
- Gholizadeh Amirabad, Behnam (2018), study of economic and social factors affecting urban poverty (case study of Shirvan city), Master's thesis, Faculty of Economics and Accounting, Attar Institute of Higher Education.
- Grivani, Fatemeh (2014), investigation of factors affecting the spread of absolute poverty in urban and rural households of North Khorasan province in 2014, Master's thesis, Faculty of Administrative and Economic Sciences, Ferdowsi University, Mashhad.
- Grivani, Fatima; Ahmadi Shadmehri, Mohammad Taher and Fallahi, Mohammad Ali (2014), investigation of the factors affecting the poverty of urban households in North Khorasan province using the Tobit model, *Urban and Regional Studies and Research Quarterly*, Year 5, Number 20, pp. 183-202.
- Harding D. (2010). *Living the Drama*. Chicago: Univ. Chicago Press
- Harrington M. (1981). *The Other America*. New York: Penguin
- Hazar Jaribi, Jafar and Safar Shali, Reza (1391), *Anatomy of Social Welfare*, Tehran: Jamia and Farhang Publications.
- Jafari, Hamed (2013), study of economic factors affecting rural poverty in the villages of Tarem County, Zanzan Province, Master's Thesis, Payam Noor University, Karaj.
- Jahan, s. (2008) Poverty and infant mortality in the Eastern Mediterranean region: a meta-analysis. *J Epidermal Community Health.* 62. pp: 745-751.
- Katz MB. (2013). *The Undeserving Poor*. Oxford, UK: Oxford Univ. Press.

2nd ed.

- Khakbazzadeh, Mohammad Hassan (1387), secondary analysis of social factors affecting the poverty of women heads of households in 2015, master's thesis, West Tehran School of Social and Economic Sciences, Payam Noor University, Tehran.
- Krishna A. (2011). *One Illness Away*. Oxford, UK: Oxford Univ. Press
- Ku I, Lee W, Lee S, Han K. 2018. The role of family behaviors in determining income distribution: *the case of South Korea*. *Demography* 55:877-99.
- Kumar, Mukul. (2010). Poverty and Culture of Daily Life. *Psychology Developing Societies*. 22: 331
- Levine JA. (2013). *Ain't No Trust*. Oakland: Univ. Calif. Press
- Lichter DT, Parisi D, Taquino MC. (2012). The geography of exclusion: race, segregation and concentrated poverty. *Soc. Probl.* 59:364-88.
- Lotfi, Afsana (1394), an analysis of environmental factors affecting poverty in rural areas, case study: Oraman Takht village, Sarovabad city, Master's thesis, Faculty of Geography, Zanjan University.
- Mark Henry, Pavel (1374), *Poverty, Progress and Development*, translated by Masoud Mohammadi, Tehran, Printing and Publishing Institute of the Ministry of Foreign Affairs.
- Mashaikhi, Sajdeh; Moradanjadi, Homayoun, Sai Mohammadi, Samira and Mirekzadeh, Ali Asghar (1400), study of factors affecting the economic poverty of women heads of rural households; More study of Kermanshah city, *Quarterly Journal of Agricultural Education and Extension Sciences of Iran*, Volume 17, Number 1, pp. 119-132.
- Mirzaei, Mohammad and Kobariai, Atefeh (1399), demographic, economic and social factors affecting the poverty of urban households in Iran in 2015, *Iranian Demographic Quarterly*, 15th year, number 3, 231-259.
- Mirzaei, Nazanin (1392), study of factors affecting absolute poverty in urban and rural areas of South Khorasan province, Master's thesis, Faculty of Administrative and Economic Sciences, Ferdowsi University, Mashhad.
- Mohammadi, Judge; Shirvanian, Abdol Rasool Chabkoro, Gholam Reza (1395), study of economic poverty of the settled nomads of Fars province and determination of factors affecting it, *Village and Development Quarterly*, year 19, number 3, pp. 101-119.
- Mohammadi, Mohammad Ali; Vedadhir, Abu Ali, Saifi, Alireza and Mushtaq, Roshank (2011), meta-analysis of poverty studies in Iran, *social welfare scientific research quarterly*, year 12, number 45.
- Mortazavi Amiri, Seyedah Elham (1390), *study of factors affecting the culture of poverty among the youth of Babol city*, master's thesis, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran.
- Nelson K. (2012). Counteracting material deprivation: the role of social assistance in Europe. *J. Eur. Soc. Policy* 22:148-63.

- Nikpour, Amer; Rezasadeh, Morteza and El-Haghli Tabar Neshli, Fatemeh (1398), the spatial pattern of social poverty indicators and identification of factors affecting it; Case study: Amol city, *Geography and Development Quarterly*, No. 57, pp. 177-198.
- Nouri Moghadam, Mohammad Reza (1397), Studying the dimensions of elderly poverty and factors affecting it in Iran in 2015, Master's thesis, Faculty of Social Sciences, University of Tehran.
- Nussbaum M. (2004). Women's education: a global challenge. *Signs* 29:325-55
- O'Connor A. (2016). Poverty knowledge and the history of poverty research. *See Brady & Burton* 2016, pp. 169-92
- Owens A. (2015). Housing policy and urban inequality: Did the transformation of assisted housing reduce poverty concentration? *Soc. Forces* 94:325-48.
- Pattillo M, Robinson JN III. (2016). Poor neighborhoods in the metropolis. *See Brady & Burton* 2016, pp. 342-268.
- Portarami, Mehdi; Talebi, Hossein and Ruknuddin Iftikhari, Abdolreza (1390), analysis of economic and social factors affecting the reduction of rural poverty with an emphasis on food poverty: Khaljastan district of Qom province, *Fasnameh Planning and Space Planning*, 15th volume, 2nd issue, pp. 61-80.
- Rahimi, Majid and Mohammadi, Hamid (1386), poverty indicators and welfare changes of rural households, social welfare scientific research quarterly, 6th year, number 24.
- Ravallion M. (2016). *The Economics of Poverty*. Oxford, UK: Oxford Univ. Press
- Sabates, Ricardo (2008). "The Impact of Lifelong Learning on Poverty Reduction". IFLL Public Value Paper 1 (Latimer Trend, Plymouth, UK): 5-6. ISBN
- Sadr Mousavi, Mirstar; Aghaari Heer, Mohsen and Valai, Mohammad (1399), Analysis of factors affecting poverty reduction in the rural areas of Miandoab city, *Space Economy and Rural Development Quarterly*, 9th year, 4th issue, pp. 216-193.
- Salem, Ali Asghar and Arab Yar Mohammadi, Javad (1397), factors affecting multidimensional poverty; The approach of multi-level panel models, *Economic Research and Policy Quarterly*, 2026, No. 87, pp. 46-7.
- Sayadi, Masoumeh (1395), estimation and analysis of multidimensional poverty in Sanandaj city, master's thesis, faculty of literature and humanities, Kurdistan University.
- Sen A. (1999). *Development as Freedom*. New York: Anchor Books
- Sephond, Ehsan (1394), study of economic factors affecting the poverty of rural households in Iran, master's thesis, Faculty of Agriculture, Shahid University of Arts, Kerman.

- Sharkey P. (2013). *Stuck in Place*. Chicago: Univ. Chicago Press
- Sibaei, Mansour and Bagheri, Mehrdad (1391), Determining factors affecting poverty in Fars province: Application of spatial econometric method, *Agricultural Economics Quarterly*, Volume 6, Number 1, pp. 23-1.
- Smelser N.J. and P.B. Baltes (2011). "*International Encyclopaedia of the Social and Behavioural Sciences*". Elsevier. Oxford Science Ltd.
- Sugrue TJ. (1996). *The Origins of the Urban Crisis*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press
- Taleb, Mehdi, Piri, Siddiqa and Mohammadi, Samieh (2018), meta-analysis on studies of poverty in the rural society of Iran, *Rural Development Quarterly*, Volume II, Number 2.
- Tavakoli Tabar, Zahra (1392), explaining poverty from the perspective of rural women; Subject of study: Central part of Boyar Ahmad city, Master's thesis, Faculty of Agriculture, Yasouj University.
- Tirajeh Soleimani, Abbas (1395), Factors Affecting the Poverty of Households in Kohnuj City, Master's Thesis, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran.
- Wilson WJ. (1987). *The Truly Disadvantaged: The Inner City, the Underclass, and Public Policy*. Chicago: Univ. Chicago Press
- Wilson WJ. (1996). *When Work Disappears*. New York: Knopf
- World Bank. (2011). "*Measuring Inequality*".
- Yousefi, Ali; Mahdian, Shakiba and Khalaj, Sakineh (1394), Identifying the determinants of multidimensional poverty in rural areas of Iran, *Rural Research*, Volume 6, Number 4, pp. 721-699.
- Zahedi, Mohammad Javad; Maleki, Amir and Heydari, Amir Arslan (1387), Poverty and Social Capital, *Scientific-Research Quarterly of Social Welfare*, Year 7, Number 28, pp. 106-79.

استناد به این مقاله: امیرپناهی، محمد، نامیان، فاطمه. (۱۴۰۱). فراتحلیل مطالعات فقر در ایران (از سال ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۰)، ۲۹(۹۷)، ۸۱-۱۱۶.

DOI: 10.22054/qjss.2023.70948.2578

Social sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License...